

Danilo Zolo*

Pravni fakultet, Univerzitet u Firenci

SUMRAK DEMOKRATIJE U ERI GLOBALIZACIJE

Apstrakt: Autor u radu analizira opšta pitanja demokratije, posebno ona značajna za krivično pravo i kriminologiju. Kroz odeljke „Zalazak klasičnih i postklasičnih modela demokratije“, „Suton socijalne države i dva pojma bezbednosti“, „Od demokratske države do kaznenog društva“ i „Bezbednost i sloboda“, on zaključuje da slabe principi pravne države, te da se sve više ide ka penitencijarnoj državi, da bi naposljetku konstatovao da je moralna dužnost biti pesimista, kao i da su čvrsti koreni identifikacije uslov mira i evolutivno blago nezaobilazno za ljudsku vrstu.

Ključne reči: demokratija, javno mnjenje, vladajuće klase, finansijska moć, globalizacija.

---

* profesor, zolo@tsd.unifi.it

1 Videti J. Schumpeter /1987/: *Capitalism, Socialism and Democracy*, London, Allen and Unwin.

Daniilo ZOLO

Università degli Studi di Firenze

IL TRAMONTO DELLA DEMOCRAZIA NELL'ERA DELLA GLOBALIZZAZIONE

RIASSUNTO

In questo saggio Zolo sviluppa una tesi fondamentale che ha sostenuto in numerosi suoi testi, apparsi in varie lingue, inclusa la lingua serba. Secondo Zolo il concetto di democrazia è ormai del tutto tramontato, anche se il termine <democrazia> è ancora molto usato in Occidente e non solo. Ma per democrazia oggi non si intende minimamente il modello „partecipativo“ della *agorà* e della *ecclesia*, risalente alla civiltà ateniese. E neppure accade che i partiti politici siano organizzazioni „rappresentative“ che trasmettono ai vertici del potere statale le esigenze e le aspettative del popolo. Per „democrazia“, sostiene Zolo, si intende ormai una società dominata dalla rivoluzione tecnologico-informatica e dallo strapotere delle *corporations* internazionali. Il potere politico ed economico-finanziario si è concentrato nelle mani di poche superpotenze e l'applicazione del diritto internazionale è ormai subordinato alla loro assoluta volontà militare. Salvo alcune eccezioni, la sovranità politica degli Stati nazionali si è molto indebolita. La funzione dei Parlamenti è stata limitata dal potere di varie burocrazie pubbliche, o da poteri legislativi sovrastanti, come è il caso dell'Unione Europea. Nello stesso tempo il potere esecutivo tende ad assumere una funzione egemonica, alterando la divisione dei poteri che era stata la caratteristica del *Rechtsstaat* eurocontinentale e svolgendo anche una vocazione penitenziaria che tende a soffocare la libertà di centinaia di migliaia di persone, molto spesso senza alcun serio motivo.

Parole chiave: democrazia, opinione pubblica, classe dirigente, potere finanziario, globalizzazione.

UDK 341.44/.45(4-672EU) ; 340.137:341.985

ORIGINALNI NAUČNI RAD

Primljeno: 15. 8. 2012.

Stefano Ruggeri*

Faculty of Law, University of Messina

INVESTIGATIVE POWERS AFFECTING FUNDAMENTAL RIGHTS AND PRINCIPLES FOR A FAIR TRANSNATIONAL PROCEDURE IN CRIMINAL MATTERS. A PROPOSAL OF MUTUAL INTEGRATION IN THE MULTICULTURAL EU AREA

Abstract: The present paper deals with the use of investigative powers affecting fundamental rights in criminal procedures. The analysis provides firstly a historical reconstruction of the solutions to coercive means embodied in the most relevant international and supranational texts in Europe. The present study offers, furthermore, a proposal for setting a fair transnational procedure, based on the idea of mutual integration of national laws. This proposal, which aims at offering an alternative to the prevailing project of harmonising the rules of evidence in cross-border cases, focuses on the creation of an ad hoc procedure reflecting a new balance between the state-related needs and the protection of the fundamental rights of the individuals affected by investigative measures.

Keywords: Transnational inquiries, criminal evidence, measures of coercion, human rights.

---

* associate professor, steruggeri@unime.it

Stefano RUGGERI

Pravni fakultet, Univerzitet u Mesini

ISTRAŽNA OVLAŠĆENJA KOJA UTIČU NA OSNOVNA PRAVA
I NAČELA PRAVIČNOG MEĐUNARODNOG POSTUPKA
U KRIVIČNIM STVARIMA. PREDLOG ZA MEĐUSOBNU
INTEGRACIJU U MULTIKULTURALNOJ EVROPSKOJ UNIJI

REZIME

Autor se u ovom radu bavi istražnim ovlašćenjima u krivičnim predmetima, koja utiču na osnovna prava ljudi. Analiza započinje istorijskom rekonstrukcijom rešenja prinudnih mera, sadržanih u najrelevantnijim međunarodnim i supranacionalnim tekstovima u Evropi. U radu se, dalje, prikazuje predlog za uspostavljanje jednog pravičnog transnacionalnog postupka, zasnovanog na ideji međusobne integracije nacionalnih prava. Ovaj predlog, kojim se name-rava pružiti alternativa većinski prihvaćenoj harmonizaciji dokaznih pravila u prekogranič-nim slučajevima, koncentriše se na stvaranje jedne *ad hoc* procedure koja bi reflektovala novu ravnotežu između potreba države i zaštite osnovnih prava pojedinaca.

UDK 343.214(497.11) ; 340.134

ORIGINALNI NAUČNI RAD

Primljeno: 1. 9. 2012.

Branislav Ristivojević*

Pravni fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

NEGATIVNA KRIMINALNO-POLITIČKA KRETANJA U MATERIJALNOM KRIVIČNOM ZAKONODAVSTVU SRBIJE OD DONOŠENJA KZ: TEMELJNO OPREDELJENJE ZAKONODAVCA ILI INCIDENT

Apstrakt: Srpski zakonodavac je planiranim (januar 2012. godine) ili izvršenim (2009. godine) izmenama u materijalnom krivičnom zakonodavstvu RS značajno odstupio od izvorne kriminalno-političke platforme na kojoj je izgrađen KZ 2005. godine. U ovom radu pisac je kritičkim pristupom pomenutoj zakonodavnoj delatnosti obrazložio svaku njenu manjkavost, a zatim ih svrstao u grupe po vrsti štetnog dejstva ne samo na celinu KZ, već i na njegove izvorne kriminalno-političke ciljeve.

Pisac, u zaključku rada, zauzima stav da je do ovih negativnih kriminalno-političkih kretanja u materijalnom krivičnom zakonodavstvu Srbije došlo zato što je zakonodavac ustuknuo pred pritiskom pojave „punitivne javnosti“.

Zaokružen i potpun odgovor na pitanje da li su ova kretanja temeljna pojava ili incident odnosno da li se i srpski zakonodavac može svrstati u grupu zakonodavaca koje je nauka nazvala „punitivnim populistima“ zavisice i od sadržaja ZID KZ koji je najavljen za jesen 2012. godine.

Ključne reči: Kriminalna politika, krivično pravo, krivični zakonik, punitivna javnost, punitivni populizam.

* vanredni profesor, rbrane@pf.uns.ac.rs

1 „Prilikom pisanja jednog krivičnog kodeksa veoma je važno koji će se kriminalno-politički, pa i širi pravno-filozofski pristup izabrati kao polazni osnov.“: Z. Stojanović /2005/: Karakteristike predloga Krivičnog zakonika Srbije, *Branich*, br. 1-2, str. 8.

Branislav Ristivojević

Faculty of Law, University of Novi Sad

NEGATIVE TRENDS IN CRIMINAL POLICY IN THE
SUBSTANTIVE CRIMINAL LAW OF SERBIA SINCE
THE ADOPTION OF THE PENAL CODE: THOROUGH
LEGISLATOR DETERMINATION OR AN INCIDENT

SUMMARY

Through the planned changes (January, 2012) and implemented changes (2009) the Serbian legislator significantly drifted from the original criminal policy on which the Serbian Penal Code had been built of in 2005. In this work the author explained each deficiency by critically approaching mentioned legislative activity and then he classified them into groups according to their negative effects not just on a whole Penal Code but on its original criminal policy goals.

In the conclusion, the author takes a stand that these negative trends in criminal policy in the substantive criminal law occurred because the legislator recoiled before the pressure “punitive public” phenomena.

Final and complete answer on the question whether these movements are thorough phenomena or an incident, in other words whether the Serbian legislator could be placed into a group of legislators which are called by the science “punitive populists”, will depend on the content of the Law and Amendments and Supplements to the Penal Code which is scheduled for fall 2012.

Keywords: criminal policy, criminal law, penal code, punitive public, punitive populism.

Nedeljko Jovančević*

advokat iz Beograda

POLOŽAJ GLAVNIH PROCESNIH SUBJEKATA U NOVOM ZKP IZ 2011

Apstrakt: U radu se navode osnovne karakteristike novog Zakonika o krivičnom postupku iz 2011. koji je zasnovan na adverzijalnom sistemu po ugledu na američki optužni sistem, kojem je osnovna karakteristika što istragu provodi javni tužilac, koji rukovodi predistražnim i istražnim postupkom te zastupa optužbu tokom čitavog postupka. Pošto se radi o naglašenom stranačkom sistemu akcenat u radu je stavljen na glavne procesne subjekte, stranke i sud. U akuzatorskom sistemu sa naglašenom ulogom stranaka, uloga suda je pasivizirana, sa manje aktivnosti. Sud je sada organ koji rukovodi postupkom i presuđuje, dok u domeni prava na izvođenja dokaza radi istinitog utvrđivanja činjeničnog stanja, njegova uloga znatno umanjenja. On nema obavezu da po službenoj dužnosti utvrđuje istinu, a princip istine izostavljen iz osnovnih principa krivičnog postupka, što je jedan od osnovnih nedostataka postupka. U postupku nije u punom smislu obezbeđena „jednakost stranaka“, jer okrivljeni i njegov branilac, iako deklaratorno imaju pravo na dokaz, to ne znači da će ti dokazi biti i izvedeni na glavnom pretresu. O prikupljanju dokaza i materijala, kada je u pitanju okrivljeni i njegov branilac, potreban je pristanak lica od koga se pribavljaju (čl. 301 st. 1. t. 3), zatim tužilac često odlučuje da li će se izvesti određena dokazna radnja ili ne (čl. 302), a to isto pravo ima i sud tokom glavnog pretresa (čl. 395). Prema tome „jednakost oružja“ koja je osnovna karakteristika adverzijanog sistema je na neki način deklaratorna, bez stvarne jednakosti, o čemu bi trebalo voditi računa prilikom najavljenih izmena.

Ključne reči: akuzatorski – adverzijalni sistem, stranke u postupku, „jednakost oružja“, sporazum o krivici, sporazum o svedočenju okrivljenog i osuđenog

---

* vanredni profesor, njovancevic@orion.rs

1 „Službeni glasnik RS“, br. 72. od 28. septembra 2011, (skraćeno ZKP/2011). Zakonik je stupio na snagu, a primenjuje se od 15. januara 2013. godine. U pogledu postupaka za organizovani kriminal i ratne zločine, koji se vode pred posebnim odeljenjem nadležnog suda, Zakonik se primenjuje od 15. januara 2012.

U ovoj istoj oblasti 25. maja 2006. godine donesen je Zakonik o krivičnom postupku, („Službeni glasnik RS“, br. 46, od 2. juna 2006), koji je nakon izmena i nakon delimične primene, 11 septembra 2009

Nedeljko JOVANČEVIĆ
Rechtsanwalt aus Belgrad

POSITION DER HAUPTBETEILIGTEN IM STRAFVERFAHREN
IN DER NEUEN STPO 2011

ZUSAMMENFASSUNG

Die Position der Hauptbeteiligten im Strafverfahren nach der neuen, auf dem kontradiktorischen System aufbauenden Strafprozessordnung 2011 unterscheidet sich wesentlich von den Lösungen in StPO/01. Die Rollen haben sich im Verfahren sozusagen neu geordnet. So führt

der Staatsanwalt das Vorermittlungsverfahren und die Ermittlung durch und vertritt frei die Anklage im Strafverfahren, die er in jeder Lage des Verfahrens zurücknehmen kann. Der Beschuldigte ist der Betroffene und eine der Parteien im Verfahren mit weiten Rechten bei der Verteidigung, der Beweiserhebung und dem Vorbringen von Fakten und Beweisen und kann sich selbst verteidigen, hat aber weiterhin das Recht auf die Verteidigung durch einen Verteidiger, der unter bestimmten rechtlichen Voraussetzungen bei Straftaten mit bedrohter Strafe bis zu 8 Jahren von Amts wegen zu bestellen ist. In einem kontradiktorischen System mit betonter Rolle der Parteien ist die Rolle des Gerichts passiviert und gekennzeichnet durch weniger Aktivitäten. Das Gericht leitet das Verfahren und entscheidet, während auf der rechtlichen Ebene die Rolle des Gerichts bei Beweiserhebung zur Feststellung des Tatbestands minimisiert wurde, was nach der Meinung des Autors der größte Mangel der neuen StPO ist.

Schlüsselwörter: akusatorisch-adversiales System, Verfahrensparteien, Waffengleichheit, Verständigung im Strafverfahren, Verständigung über die Aussage des Angeklagten und Verurteilten.

UDK 343.21 ; 343.85:343.615-053.2/.6(497.11)

ORIGINALNI NAUČNI RAD

Primljeno: 26. 9. 2012.

Emir Ćorović*

Državni univerzitet u Novom Pazaru, Departman za pravne nauke

SPORNI OBLICI DISCIPLINSKOG KAŽNJAVANJA DECE: DA LI JE REČ O OSNOVU ISKLJUČENJA PROTIVPRAVNOSTI KRIVIČNOG DELA ILI NASILJU NAD DECOM?

Apstrakt: Ovaj rad je posvećen problematici spornih oblika disciplinskog kažnjavanja dece sa stanovišta pitanja da li je reč o osnovu isključenja protivpravnosti krivičnog dela ili nasilju nad decom. Naime, u krivičnom pravu dugo vremena egzistira jedan poseban osnov isključenja protivpravnosti krivičnog dela koji se nekada označava kao „disciplinsko kažnjavanje“, a nekada kao „telesno kažnjavanje“, ili, pak, „vršenje roditeljskog prava“ odnosno „prava vaspitanja“. Međutim, pitanje je kakvu ulogu danas imaju oni metodi kažnjavanja koji u sebi nose izvesnu dozu nasilja ili imaju karakter ponižavajućih postupaka. Kada bi se takve radnje učinile prema osobi u odnosu na koju ne postoji „pravo disciplinovanja“, onda bi se one mogle kvalifikovati kao neko krivično delo. Zbog toga je u radu razmotreno pravno dejstvo tih spornih postupaka disciplinovanja, s obzirom da ljudska prava, uključujući i prava deteta, predstavljaju jednu od najznačajnijih vrednosti modernog doba, ali i zato što srpsko krivično zakonodavstvo propisuje nasilje u porodici kao posebno krivično delo.

Ključne reči: deca, disciplinsko kažnjavanje, protivpravnosti, nasilje.

---

* Docent, ecorovic@np.ac.rs

Emir Ćorović

Department of Legal Sciences
State University of Novi Pazar

CONTROVERSIAL TYPES OF DISCIPLINARY PUNISHMENT
OF CHILDREN: BASED ON EXCLUSION OF UNLAWFULNESS
OF A CRIMINAL ACT OR VIOLENCE AGAINST CHILDREN?

SUMMARY

This paper refers to the issue of controversial types of disciplinary punishment of children in terms of whether it is based on exclusion of unlawfulness of a criminal act or violence against children. Namely, a particular form of exclusion of unlawfulness of a criminal act exists in the

criminal law for a long time. From time to time it has been treated as a “disciplinary punishment”, or “physical punishment”, or “enforcement of parental rights”, or “upbringing rights”. However, the question is what kind of role those methods of punishment, with certain dose of repression or the character of humiliating acts, have got nowadays. If those activities would be performed related to person without “discipline rights”, then they could be classified as the case of a criminal act. Therefore, the legal effect of these controversial types of discipline activities is discussed in the paper considering that human rights, including the rights of children that represent one of the most important values of the modern age, and the fact that Serbian criminal legislation treats domestic violence as a specific criminal act.

Keywords: children, disciplinary punishment, unlawfulness, violence

IZ PRAKSE EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Primljeno: 1. septembar 2012.

Slavoljub Carić*

Ministarstvo pravde i državne uprave Republike Srbije

ISKUSTVA REPUBLIKE SRBIJE U VEZI SA KRŠENJEM LJUDSKIH PRAVA U KRIVIČNIM SUDSKIM PREDMETIMA KOJI SU RAZMATRANI OD STRANE EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Apstrakt: Rad se bavi analizom prakse Evropskog suda za ljudska prava u krivičnoj materiji u odnosu na Republiku Srbiju. Da bi se sagledala praksa Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Republiku Srbiju, u radu je data sistematizacija kršenja ljudskih prava u krivičnoj materiji u vezi sa pretpostavkom nevinosti, zabranom mučenja, pravom na slobodu i bezbednost, pravom na pravično suđenje, slobodom izražavanja itd. U radu se ukazuje na to da su najčešći uzroci kršenja ljudskih prava u krivičnoj materiji vezani prvenstveno za pogrešnu primenu zakona, a ne toliko za slabost zakonskih rešenja. Ipak, kada je u pitanju sloboda izražavanja u vezi sa osudom za klevetu, mogu se javiti i dileme u vezi sa kvalitetom zakona.

Ključne reči: Evropski sud za ljudska prava, Evropska konvencija o ljudskim pravima, krivična materija, pravično suđenje, pretpostavka nevinosti, pritvor, sloboda izražavanja.

---

* Pomoćnik ministra pravde i državne uprave i zastupnik Republike Srbije pred Evropskim sudom za ljudska prava, slavoljub.caric@zastupnik.gov.rs

Slavoljub CARIC

Ministry of Justice and State Administration of the Republic of Serbia

EXPERIENCES OF THE REPUBLIC OF SERBIA
CONCERNING VIOLATIONS OF HUMAN RIGHTS
IN CRIMINAL CASES, DISCUSSED BY THE
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

SUMMARY

In this paper the author explained the case law of the European Court of Human Rights with regard to the Republic of Serbia in criminal matters. The paper deals with the presumption of innocence, right to a fair trial, right to liberty and security, freedom of expression, etc. It could be concluded that the main reason for finding violations in those cases against the Republic of Serbia before the Court lies in inadequate implementation of the Criminal Code or the Criminal Procedure Act. Sometimes, as in the cases of the conviction for defamation, the quality of law could be at stake.

Keywords: European Court of Human Rights, European Convention of Human Rights, criminal matter, fair trial, presumption of innocence, custody, freedom of expression.

KOMPARATIVNI POGLED NA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

Primljeno: 5. septembar 2012.

Veljko Delibašić*

advokat iz Beograda

NEFORMALNI ZATVORSKI SISTEM U BRAZILU

Apstrakt: Autor u radu prikazuje neformalni zatvorski system koji postoji u Brazilu. U uvodnom delu ukazuje se na dva paralelna sistema u ustanovama za izvršenje kazne lišenja slobode i drugih sankcija institucionalnog karaktera – formalni i neformalni. Govoreći o poslednjem, najpoznatija i jedna od najmoćnijih organizacija tog tipa u Brazilu jeste Prva Komanda Glavnog grada, koja prevashodno deluje na teritoriji države Sao Paulo. Imajući sve vreme na umu stanje u Srbiji, tj. činjenicu da podaci o sličnim organizacijama kod nas ne postoje, ali da se postavlja pitanje da li je prihvatljivo da se zatvorenici na sličan način organizuju u cilju poboljšanja životnih uslova, gde bi bile granice dozvoljenog delovanja i da li takvo organizovanje država treba da sprečava i sankcioniše, autor kroz nekoliko poglavlja razmatra postavljena pitanja.

Ključne reči: Brazil, neformalni zatvorski sistem, Prva Komanda Glavnog grada, Srbija.

---

* veljkodelibasic@open.telekom.rs

Veljko DELIBAŠIĆ

Lawyer from Belgrade

INFORMAL PRISON SYSTEM IN BRAZIL

SUMMARY

The existence of the informal prison system in Serbia represents a phenomenon which hasn't been explored enough so far and more attention should be dedicated to this question. At this moment, we could acknowledge with certainty that in any prison in Serbia there hasn't been formed any organization which would have some similarities with the First Command of the Capital which exists within prisons in Brazil. However, except of the fact that in Serbia never happened a rebellion which tragic endings like for example the massacre which happened in the prison Karandzir, one can't confirm for sure that there aren't any other prerequisite for creating such of an organization. The conditions in our prisons are not at the satisfying level, which is reflected by the fact that in prisons there is often higher number of prisoners than what is actually the real capacity of the prison, the rights guaranteed to the prisoners by law or by regulations on prison house rules aren't being fully respected, and it still sometimes happens that the prison employees apply unnecessary violence or some other type of prisoners torturing. Bad prison conditions include also the fact that the prisoners in Serbia have created their own informal system, that they mainly do respect rules of behaving which are prescribed by the last mentioned, and that sanctions are being applied for violating these regulations, that there is some mutual solidarity between them, and that rebellions aren't unknown fact within Serbian prisons. All this together creates a fertile soil for the organization to be made and that organization would gather prisoners, as the one existing in Brazil.

Creating of the organizations in Serbia, which would be a copy of the First Command of the Capital, is inadmissible and such type of a phenomenon should be prevented for many reasons. The organizers themselves of P.C.C. admit, or proclaim, and this can not be denied, that this is a criminal organization. Regardless

some positive effects that this organization is achieving, it's inadmissible to except or even worst to support the creation of any kind of criminal organization. One of the main rules prescribed by the Codex of P.C.C. is mutual support of the prisoners during their temptations of escape, and violation of these regulations which are prescribed by the organization itself there are adequate sanctions which consist of brutal beatings or the violator or even taking lives of such of a person. The prohibition of such type of a behavior is not necessary to explain particularly. However, we shouldn't neglect the possibility that such thing could happen anyway, so in that context, these types of organizations in South America should be analyzed more closely, the real causes of their creation as well as their direction of acting should be discovered. At the same time, it should be studied the possibility for creating of this kind of organization in Serbia, and that type of a phenomenon should be prevented in time. Therefore, the question is being posed whether some kind of formal organizing of prisoners in an organization could be accepted and therefore allowed, and which wouldn't emulate the P.C.C., but which would be an equal partner to the formal system in order to find a solution for the problems existing in prisons and in order to improve the life conditions within the Serbian prisons. If the answer to this question would be a positive one, the state organs should take the measures in time which would contribute to this kind of prisoners organizing, and which would have as a result and a contribution to prevent a creation of the organizations similar to the First Command of the Capital within our prisons.

Keywords: Brazil, informal prison system, First Command of the Capital, Serbia.